

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 577/2024-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duřu a sudcov Ladislava Duditřa (sudca spravodajca) a Rastislava Kařřáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátska kancelária Prachová & Pobijak, s. r. o., Pribinova 20, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B3-17C/41/2019 takto

rozhodol:

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B3-17C/41/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietřahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava IV **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. B3-17C/41/2019 konal bez zbytočných prietřahov.
- Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie v sume **2 000 eur**, ktoré jej **je** Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **856,75 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky, skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. novembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietřahov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. B3-17C/41/2019. Sťažovateľka žiada, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov. Zároveň žiada o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 5 000 eur a náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou doručenou Okresnému súdu Bratislava III v mesiaci december 2017 domáhala určenia neplatnosti zmluvy o prevode vlastníckeho práva č. V-2690/2016 z 10. mája 2016 k nehnuteľnostiam v nej špecifikovaným uzatvorenej medzi žalovaným v 1. rade ako predávajúcim a žalovaným v 2. rade ako kupujúcim. Napadnuté konanie, ktoré je v súčasnosti vedené na mestskom súde, nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti právoplatne skončené.

3. Podstata ústavnej sťažnosti spočíva v tvrdenom porušení označených práv zbytočnými prietahmi mestského súdu v napadnutom konaní. Sťažovateľka poukazuje na celkovú dĺžku konania (od podania žaloby uplynulo už 7 rokov) a na postup súdu spočívajúci v opakovanom vyhovení žiadostiam žalovaného v 1. rade o odročenie pojednávanií, ktoré sú takmer totožné bez doloženia relevantných lekárskeho správ. Z dosiaľ nariadených pojednávanií sa tak uskutočnili len 2 pojednávania. Sťažovateľka adresovala predsedovi súdu už 2 sťažnosti na prietahy, no tieto boli vyhodnotené ako nedôvodné.

4. Podľa názoru sťažovateľky napadnuté konanie nie je právne ani fakticky zložitú. Meritum sporu tvorí súčasť bežnej agendy súdov, o ktorej sa rozhoduje v podstatne kratších lehotách. Napriek skutočnosti, že konanie sa predlžuje kvôli správaniu žalovaného v 1. rade, ktorý dlhodobo znepríjemňuje život sťažovateľke rôznymi schválnosťami, zbytočné prietahy sú podľa sťažovateľky spôsobené najmä konajúcim súdom, ktorý bez objektívneho dôvodu vyhovuje žiadostiam žalovaného v 1. rade o odročenie pojednávanií. V napadnutom konaní tak zo strany súdu nie je dodržaná zásada hospodárnosti súdneho konania.

5. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 577/2024-11 z 19. novembra 2024 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľky

6. Podpredseda mestského súdu vo vyjadrení k sťažnosti zrekapituloval doterajší priebeh napadnutého konania chronologickým prehľadom procesných úkonov mestského súdu a strán sporu. Nestotožňuje sa s názorom sťažovateľky, že nejde o skutkovo a právne zložitú vec, vzhľadom na povahu veci s cudzím prvkom, keďže žalovaní sú štátnymi občanmi Palestíny, čo samo osebe naznačuje, že nejde o jednoduchý prípad. Je nesporné, že v predmetnom spore dosiaľ nedošlo k meritórnemu prejednaniu veci, avšak k celkovej dĺžke konania prispel svojím správaním žalovaný v 1. rade. Podpredseda mestského súdu v súvislosti so správaním sťažovateľky poukázal na skutočnosť, že žalobu podala na miestne nepríslušnom súde a v priebehu konania predmet sporu zmenila. Objektívnymi okolnosťami, ktoré mali vplyv na celkovú dĺžku konania, bolo postúpenie veci Okresnému súdu Bratislava V, ktorý po vyslovení nesúhlasu predložil spis Krajskému súdu v Bratislave, ktorý určil príslušnosť okresného súdu, a skutočnosť, že spis sa v období

od 10. novembra 2023 do 4. decembra 2023 nachádzal na krajskom súde a následne od 6. decembra 2023 do 7. februára 2024 na Najvyššom súde Slovenskej republiky. Celkovú dĺžku konania nepriaznivo ovplyvnila aj pandemická situácia týkajúca sa ochorenia COVID-19, implementácia súdnej mapy, prechod agendy na mestský súd a s tým spojené sťahovanie a protokolárne preberanie agendy na všetkých súdnych oddeleniach. Podpredseda mestského súdu necháva na posúdení ústavného súdu, či predmetnú ústavnú sťažnosť vyhodnotí ako dôvodnú.

7. Vzhľadom na obsah súdneho spisu a vyjadrenie podpredsedu mestského súdu ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľku na zaujatie stanoviska k danému vyjadreniu a pristúpil k meritórnemu posúdeniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote je založená na nekonaní, resp. neefektívnej činnosti mestského súdu v napadnutom konaní.

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

11. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv

a slobôd) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESĽP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

13. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, predmetom konania pred mestským súdom je určenie neplatnosti zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov. Možno prisvedčiť argumentu, že existencia cudzieho prvku v konaní, t. j. iná štátna príslušnosť žalovaných a s tým súvisiaca nevyhnutná potreba ustanovovania tlmočníka, priznáva konaniu určitý stupeň skutkovej zložitosti. Táto skutočnosť však sama osebe nie je objektívne spôsobilá ospravedlniť skutočnosť, že vec nie je ani po 7 rokoch od podania žaloby právoplatne skončená.

14. Pri hodnotení správania sťažovateľky ústavný súd po preskúmaní súdneho spisu konštatuje, že správanie sťažovateľky, resp. jej procesná aktivita nemali osobitný vplyv na celkovú dĺžku napadnutého konania.

15. V súvislosti s posudzovaním postupu mestského súdu v napadnutom konaní ústavný súd už na úvod konštatuje, že samotnú skutočnosť, že napadnuté konanie nie je právoplatne skončené ani po viac ako 7 rokoch od podania žaloby, nemožno z ústavnoprávneho hľadiska tolerovať a ospravedlniť. Ústavný súd po preskúmaní súdneho spisu uvádza, že okresný súd (v súčasnosti mestský súd) v konaní nebol vyslovene nečinný, no jeho postup bol poznačený neefektívnosťou. Procesné úkony konajúceho súdu v prvom roku spočívali výlučne v doručovaní vyjadrení stranám sporu. Následne po podaní námietky miestnej nepríslušnosti súdu zo strany žalovaných (23. októbra 2018) bolo nutné predložiť spis krajskému súdu, ktorý definitívne ustálil miestnu príslušnosť okresného súdu uznesením z 29. marca 2019.

16. V konaní bolo dosiaľ celkovo naplánovaných 12 pojednávaní, no uskutočnili sa len dve z nich (14. 9. 2022, 1. 3. 2023), pričom 8 pojednávaní bolo odročených z dôvodov na strane žalovaných v 1. a 2. rade (7. 10. 2021, 6. 2. 2022, 27. 6. 2022, 8. 11. 2022, 27. 10. 2023, 19. 2. 2024, 28. 6. 2024, 11. 11. 2024) a jedno pojednávanie sa neuskutočnilo z dôvodu na strane zákonnej sudkyne (15. 3. 2022). Ústavný súd v danej súvislosti uvádza, že opakované odročovanie pojednávaní na základe žiadosti o odročenie z takmer identických dôvodov na strane žalovaného v 1. rade, ktoré v konečnom dôsledku zásadným spôsobom ovplyvnilo celkový plynulý priebeh konania, je z pohľadu ústavného súdu prejavom neefektívneho postupu mestského súdu. Pozornosti ústavného súdu neuniklo, že žiadosti žalovaného v 1. rade, ktorými ospravedlňoval svoju neúčast' zo zdravotných dôvodov, neboli podložené žiadnymi relevantnými lekárskymi správami. Nie je preto akceptovateľné a v kontexte obsahu označených práv ospravedlniteľné, aby sa za 7 rokov trvania sporu uskutočnili len 2 pojednávania. Najbližšie pojednávanie je naplánované na 10. marec 2025, no sťažovateľka požiadala o zmenu termínu na 17. marec 2025 vzhľadom na jej pracovné pôsobenie v Rakúsku.

17. Je pravdou, že plynulý priebeh napadnutého konania bol čiastočne narušený aj pandémiou COVID-19. Ústavný súd berie na vedomie argumenty podpredsedu mestského súdu týkajúce sa pandémie, ale zároveň poukazuje na svoju rozhodovaciu činnosť, v zmysle ktorej pandémia ochorenia COVID-19 môže byť dôvodom nečinnosti, avšak v rámci ojedinelej nečinnosti trvajúcej

kratší čas aj s prihliadnutím na predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa (napr. IV. ÚS 266/2022). Obmedzenia, ktoré si vyžiadala pandémia COVID-19, môžu mať nepriaznivý vplyv na vybavovanie vecí vnútroštátnymi súdmi, hoci to v zásade nemôže zbaviť štát všetkej zodpovednosti za nadmernú dĺžku predmetného konania (sťažnosť vo veci Q and R proti Slovinsku, č. 19938/20, rozhodnutie z 8. 2. 2022, § 80). V okolnostiach prejednáwanej veci uvedené okolnosti nie sú objektívne spôsobilé ospravedlniť celkovú dĺžku napadnutého konania.

18. Taktiež možno len čiastočne prisvedčiť argumentácii podpredsedu mestského súdu, ktorý dĺžku konania ospravedlňoval aj implementáciou tzv. súdnej mapy a s tým súvisiacou reorganizáciou súdnej sústavy spojenou s prechodom právomocí na mestské súdy, ako aj zmenami v osobe zákonného sudcu. Táto okolnosť taktiež nie je objektívne spôsobilá v plnom rozsahu ospravedlniť celkovú dĺžku konania a neefektívny postup konajúceho súdu, ktorý mal za následok vznik zbytočných prietáhov.

19. S poukazom na celkovú dĺžku napadnutého konania poznamenanú nie dostatočne efektívnou činnosťou mestského súdu ústavný súd dospel k záveru, že prietahy v napadnutom konaní boli v rozhodujúcej miere spôsobené práve postupom mestského súdu, ktorý nepostupoval v napadnutom konaní v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho prerokovania a ukončenia sporu. Ústavný súd preto dospel k záveru, že postupom mestského súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

20. Vzhľadom na to, že konanie ešte stále nie je právoplatne skončené, ústavný súd zároveň prikázal mestskému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

21. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). Ústavný súd konštatuje, že v uvedenej veci prichádza do úvahy priznanie finančného zadost'učinenia. Ústavný súd považoval v okolnostiach danej veci za primerané priznať sťažovateľke finančné zadost'učinenie vo výške 2 000 eur, ktoré jej je mestský súd povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu). V prevyšujúcej časti požadovaného finančného zadost'učinenia ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

22. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania v sume 856,75 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a písomné podanie ústavnej

sťažnosti) vykonané v roku 2024 podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma trov konania tak s príslušnou daňou z pridanej hodnoty predstavuje sumu 856,75 eur. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu